

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ПРАВА

УДК 342.72/.73

doi: <https://doi.org/10.33270/01211192.107>

Словська І. Є. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного права та галузевих дисциплін Національного університету водного господарства і природокористування, м. Рівне

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9587-2300>

«Гендерна рівність» звучить як утопія?

Досліджено ситуацію, пов'язану з гендерною рівністю в Україні. Визначено причини невідповідності формальної та реальної ситуації щодо гендерної рівності, запропоновано можливі напрями покращення нормативного регулювання та його виконання. Детально схарактеризовано гендерні стереотипи й гендерні установки, що побутують в українському суспільстві. Акцентовано, що вони поступово зазнають трансформації під впливом активного впровадження фемінітивів. Проаналізовано проблематику гендерної рівності у сферах національної безпеки й оборони, економічної діяльності. **Мета** статті – з'ясувати особливості ідеології гендерної рівності в Україні та роль держави й членів суспільства у формуванні нового, справедливого ставлення до жінок. **Методологію** дослідження формують діалектико-матеріалістичний метод наукового пізнання суспільних явищ, а також загальнонаукові методи формальної логіки (дедукції, індукції, аналогії, аналізу, синтезу, абстрагування й конкретизації, моделювання), спеціальні методи юридичної науки (пошуку й обробки, моніторингу). **Наукова новизна.** У публікації отримала подальший науковий розвиток доктрина прав жінок у сучасному суспільстві й державі; систематизовано теоретичний матеріал із проблематики гендерної рівності в українському суспільстві (причини та наслідки наявної гендерної ідеології); засвідчено необхідність формування нової ідеології гендерної рівності. **Висновки.** Держава здійснює потужний вплив на усвідомлення жінкою свого призначення в житті, її ролі в державі й суспільстві. Проте фактичне впровадження принципів гендерної рівності, а також реалізація «позитивних дій», спрямованих на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків, безпосередньо залежить від активності носіїв прав.

Ключові слова: права жінок; ідеологія; гендерна рівність; гендерні стереотипи; гендерні установки; держава.

Вступ

Історичне значення проголошення незалежності України полягає в тому, що завершився період класової оцінки людини, безправності негромадян держави. Очікуваними були трансформації щодо правового статусу жінки, реального, а не декларованого зрівняння її з чоловіком. Однак докорінні зміни в соціально-політичній системі досі потребують оновлення законодавства, зокрема ідеології ставлення до жінки в суспільстві.

Поширеною є думка, що жінки в Україні мають рівні можливості з чоловіками, проте не всі мають намір їх реалізувати. Утім експерти й статистичні дані доводять, що вона є хибною. Українки досі зазнають дискримінацій за ознакою статі ("Henderna nerivnist", 2018; Medvediev, & Horbenko, 2020; Slovskaya, 2020; Kaminska, Pashko, & Romanova, 2017; Prus, 2021).

Мета і завдання дослідження

Проблематику гендерної рівності розглядали науковці, державні та громадські діячі (у публікації використано матеріали з праць таких авторів: Т. Журженко, О. Перунова, Н. Камінська, Л. Касинюк, О. Кремльова, Е. Мельник, І. Прус, С. Чернявський та ін.). Їх напрацювання мають вагомому наукову цінність для оптимізації правового регулювання гендерних питань (здебільшого

йдеться саме про роль жінки в контексті проблематики гендерної рівності), підвищення рівня правової свідомості й культури. Саме з огляду на значущість дискусії в процесі державного будівництва, становлення реального громадянського суспільства вважаємо за доцільне проаналізувати ситуацію, що склалася в цій царині.

Мета статті – з'ясувати особливості ідеології гендерної рівності в Україні, роль держави та членів суспільства у формуванні нового, справедливого, становища жінок.

Виклад основного матеріалу

Для правової держави вирішальне значення має не лише факт фіксації права в законі, а й його забезпечення. Визнання та гарантування основних прав людини і громадянина – одна з найважливіших ознак правової держави. «Усі люди народжуються вільними й рівними у своїй гідності та правах», – така ключова теза відображена в Загальній декларації прав людини ("Zahalna Deklaratsiia", 1948; "Universal Declaration"). Проте свобода є неможливою, якщо її не гарантує держава (Kasyniuk, & Melnyk, 2019).

Упровадження гендерної рівності є необхідною умовою позитивних змін у житті суспільства, реалізації прав особи, запорукою ефективного розв'язання наявних державно-правових проблем і

зміцнення національної безпеки. Процес формування соціальної орієнтованості держави й суспільства, відповідного нормативно-правового поля, виконання взятих на себе міжнародних зобов'язань, а отже, входження України як рівноправного члена до світового та європейського співтовариства потребує концептуального визначення, розроблення та втілення гендерної політики як основи формування гендерної культури, розвитку гендерної активності чоловіків і жінок, адаптації до світових умов творення гендерної демократії – складової демократії соціальної (Kremlova).

Ухвалення Закону України «Про забезпечення рівних прав і можливостей чоловіків та жінок» надало можливість нормативно закріпити визначення гендерної рівності – рівний правовий статус жінок і чоловіків, рівні можливості щодо його реалізації, і це дає змогу особам обох статей на рівних засадах брати участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства (ст. 1 цього Закону) ("Zakon Ukrainy", 2005). Тобто офіційно визнано, що гендерна рівність стосується як жінок, так і чоловіків, однак надання привілеїв або переваг одній статі одразу ж позначається на становищі іншої, а зрештою – на розвитку суспільства. Досягнення гендерної рівності – це не обмеження влади чоловіків і передання її жінкам, а рівна участь у процесах ухвалення рішень і розподілі ресурсів незалежно від статі, це співпраця та партнерство між жінками й чоловіками ("Rol zhinok", 2020).

Насправді 90 % наших громадян, які потерпають від насильства в будь-яких формах – економічного, психологічного, фізичного, сексуального, – це жінки. Навіть попри глобальні масштаби насильства в Україні, проблема переважно знаходиться «в тіні». Поширеним є принцип «сама винна», а отже, жертви намагаються замовчувати страждання, стверджують фахівці. Показовим є те, що 68 % українок не вважають виявом насильства приниження. Такі результати опитування Українського інституту соціологічних досліджень ("Henderna nerivnist", 2018).

Глибинна причина ідеології гендерної нерівності полягає в трансляції з покоління в покоління гендерних стереотипів – внутрішніх установок щодо місця, ролі, значення чоловіків і жінок у суспільстві та сім'ї. Визначають декілька груп таких стандартів. До першої належать стереотипи маскулінності (чоловічих якостей) – фемінінності (жіночих якостей). Стереотипне уявлення маскулінності наділяють «активно творчими» характеристиками, інструментальними рисами, серед яких: активність, домінантність, упевненість у собі, агресивність, логічне мислення, здатність до лідерства. Фемінінність, навпаки, розглядають як «пасивно-репродуктивне начало», що виявляється в експресивних особистісних

характеристиках: залежності, турботливості, заниженої самооцінки, емоційності.

Друга група гендерних стереотипів – уявлення щодо розподілу сімейних і професійних ролей між чоловіками й жінками. Жінку обмежено перебуванням суто в приватній сфері життя (хатні справи, народження дітей), на неї покладають відповідальність за взаємини в сім'ї. Чоловіків наділяють такими рисами: активність у громадському житті, професійний успіх, відповідальність за матеріальне забезпечення сім'ї.

Дослідники визначили, що домашня робота і догляд за родиною займає в житті жінки 23 роки. Тому вона обирає роботу з гнучкішими умовами, оскільки є ще низка занять, які вважають лише жіночими, як-от народження дітей (хоча це благо для всього суспільства) ("Henderna nerivnist", 2018).

Абсолютна більшість чоловіків (майже 90 %) задоволені розподілом обов'язків у власних сім'ях, а понад половина (62 %) вважає, що партнери також не заперечують проти визначеного розподілу праці. Диспропорція в середніх часових витратах жінок на хатню роботу (удвічі перевищують часові витрати чоловіків – відповідно 29 на противагу 15 год на тиждень) їх не насторожує (Repik, 2020).

Третя група гендерних стереотипів визначена специфікою змісту праці. За традиційними уявленнями, жіноча робота повинна бути виконавською, тобто обслуговувальною, мати елемент експресивної сфери діяльності. Тому жінки здебільшого працюють у сфері торгівлі, охорони здоров'я, освіти. Для чоловіків можливе творче й управлінське ремесло, а зайнятість переважає в інструментальній сфері (Kaminska, Cherniavskyi, & Perunova, 2020, p. 9).

Підтвердженням таких стереотипів є порівняно незначна кількість жінок на вищих посадах із вищою зарплатнею. Дані статистики засвідчують, що жінки в Україні заробляють у середньому на 28 % менше, ніж чоловіки, попри те, що заробітна плата – один з головних економічних критеріїв, які об'єднують інтереси працівників, підприємців, держави та безпосередньо позначаються на рівні життя населення. Отже, вона є показником досягнень і прорахунків суспільства.

Визначаючи розмір заробітної плати, власник або уповноважений ним орган, відповідно до ст. 94 КЗпП України ("Kodeks zakoniv", 1971) та ст. 1 Закону України «Про оплату праці» ("Zakon Ukrainy", 1995), має враховувати складність й умови виконуваної роботи, професійно-ділові якості працівника, результати його праці та господарської діяльності підприємства, на якому працює особа, але в жодному разі не стать.

Під час працевлаштування на високооплачувану роботу перевагу віддають чоловікам (подеколи під час розміщення вакансії у вимогах до

претендента одразу зазначають чоловічу стать, що є дискримінацією та суперечить Конституції України, низці інших норм). Можливо, тому ст. 17 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» роботодавцем забороняє в оголошеннях (рекламі) про вакансії пропонувати роботу лише жінкам або чоловікам, за винятком специфічної роботи, яку можуть виконувати виключно особи певної статі, висувати вимоги, надаючи перевагу одній зі статей, вимагати від осіб, які влаштовуються на роботу, відомості про їхнє особисте життя, плани щодо народження дітей тощо. Отже, в Україні активно впроваджують гендерну політику, хоча вона має декларативний відтінок (Melamed).

Наша держава належить до групи країн із найнижчим представництвом жінок у владі. Прослідковується чіткий тренд: що вищим є орган влади, то менше посад обіймають у них жінки. За результатами останніх національних виборів, 46 % жінок пройшли на посади в селищні й сільські ради; в обласні – лише 28 %; у ради великих міст, обласних центрів – 15 %. У парламенті їх ще менше – 12 %, і тільки 6 % жінок в Україні обіймають посади міністрів і заступників міністрів ("Henderna nerivnist", 2018).

Крім гендерних стереотипів, можна виокремити іншу причину гендерної нерівності – гендерні установки. Усі вони пов'язані й доповнюють одна одну, є частиною нашого життя, позначаються на нашій поведінці, формуючи світогляд.

Гендерні уявлення – це первинні знання, які є основою гендерної ідентичності. Вони відтворюють узагальнений образ маскулінності, фемінності, андрогінності, статевої недиференційованості, який формується в процесі гендерної соціалізації. Під впливом гендерних уявлень особистість набуває індивідуального гендерного досвіду, що можна прослідкувати в поведінкових, емоційних, мотиваційних виявах особистості (Kaminska, Cherniavskiy, & Perunova, 2020, p. 9).

Гендерні уявлення дитини формуються в межах гендерних стереотипів, настанов, знань, суджень, цінностей, які має кожне суспільство, нація, народ і свідомо чи несвідомо прищеплює їх своїм нащадкам.

Розрізняють два основні типи гендерних установок – патріархальні й феміністичні. Патріархальні мають такі особливості: 1) підхід, згідно з яким чоловікові належить провідна, активна роль у сім'ї та суспільстві, а жінці – підпорядкована, пасивна; 2) переконання, що життєві цінності жінок і чоловіків різні: сім'я і кохання – основні цінності для жінок; справа, робота, самореалізація поза сім'єю – цінності чоловіків; 3) надання переваги сімейним стосункам, у яких чоловік є главою сім'ї, робить основний внесок у бюджет сім'ї; 4) осуд поведінки жінки, у якої домінують орієнтації на

самореалізацію поза сім'єю, кар'єру, професійні досягнення; 5) уявлення про те, що патріархальна модель суспільства природна, оскільки зумовлена біологічними статевими відмінностями.

Феміністичні установки свідомості охоплюють такі аспекти: 1) засудження використання біологічних статевих відмінностей для впровадження жорстко закріпленого, підпорядкованого становища жінки в сім'ї та суспільстві; 2) несприйняття існування в сім'ї та суспільстві суворо закріплених чоловічих і жіночих ролей; 3) переконання, що жінки й чоловіки в сучасному суспільстві мають неоднакові можливості для самореалізації в різних сферах, і такий стан визнано несправедливим; 4) підхід, відповідно до якого для жінки високу цінність мають професійні досягнення, кар'єра, реалізація власних можливостей та здібностей, прагнення до самореалізації в різних сферах суспільного життя; 5) думка, що суспільство має максимально прагнути рівної участі батька й матері в житті дитини; 6) засудження ставлення до жінки як до об'єкта сексуального пригнічення.

Очевидно, аби бути самодостатньою та реалізуватися в різних сферах життєдіяльності, особа має долати стереотипи, нав'язані з народження, оскільки вони заважають усебічному її розвитку й обмежують у виборі професії (Kaminska, Cherniavskiy, & Perunova, 2020, p. 10). Думка сучасного суспільства трансформується під впливом активного впровадження фемінітивів. Нині чоловіки й жінки в Україні прагнуть бачити зміни в їхніх традиційних ролях. 77 % українців стверджують, що рівність між чоловіками та жінками важлива для них, а 61 % українців прагнуть більш збалансованого представництва в політичному та громадському житті країни. Проте на питання щодо кількісного представництва різних статей на всіх рівнях політичного й громадського життя жінки більше схильні, ніж чоловіки, вимагати розширення свого представництва. Водночас значна кількість чоловіків також поділяє думку, що слід змінити ситуацію та збільшити відсоток представництва жінок. І лише 36 % вважають, що домінувати мають чоловіки (Repik, 2020).

За часів незалежності держави активно формується другий тип ідентичності жінки – «ділової». Жінка-підприємець неминуче постає перед необхідністю подвійного опору, адже змушена реалізовувати свої ініціативи в умовах ризику, відсутності правових гарантій, політичної та економічної нестабільності. Водночас їй доводиться протистояти не тільки бюрократичній системі, яка блокує її ініціативу як підприємця, а й патріархатним стереотипам, гендерній дискримінації в чоловічому діловому середовищі. Саме тому «ідентичність ділової жінки» в умовах сучасного українського суспільства можна

розглядати як форму «ідентичності опору», і це також є проблемою (Znurznenko, 2008, p. 89).

Негаразди з реалізацією політики рівних прав і можливостей жінок та чоловіків наявні також у секторі безпеки й оборони. Війна впродовж тисячоліть залишалася суто чоловічою справою, але у зв'язку з військовою агресією стереотипи про призначення та можливості жінок, притаманні патріархальному суспільству, поглиблюються, адже жінки стали до зброї. На керівних посадах у силових відомствах, військових окопах вони спричиняють певне роздратування, а подеколи й відверто агресивне несприйняття з боку чоловіків ("Anatomiia i dolia", 2020).

Мінімізувати такі негативні явища має впровадження стандартів і рекомендацій НАТО. Зокрема, у Державній прикордонній службі України відкриті всі посади рядового, сержантського й старшинського складу; усі напрями освітньої підготовки в Національній академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького для жінок і чоловіків. У лавах прикордонного відомства працюють і проходять військову службу понад 11 тис. жінок. Відомство забезпечує рівний доступ до посад і військових звань та рівний обсяг відповідальності під час проходження служби.

3 метою ефективного забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків також створено конкретний перелік заходів, що охоплюють усі аспекти реалізації в межах компетенції завдань Національного плану дій з виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека», а також Національної програми під егідою Україна-НАТО. Зокрема, це створення умов для проходження військової служби жінками, їх навчання, підвищення кваліфікації, а також інформування суспільства про гендерні процеси, які відбуваються у відомстві.

Позитивними прикладами якісного інтегрування гендерного компонента в діяльність Державної прикордонної служби України є декларування виконання Службою ст. 12 Закону України «Про забезпечення рівних можливостей жінок і чоловіків».

Крім того, в органах Державної прикордонної служби України визначено позаштатних помічників начальників органів з гендерних питань. Створено прозорі умови для професійного розвитку та кар'єрного зростання персоналу. Зокрема, військовослужбовці, незалежно від статі, мають рівні права й можливості брати участь у проєкті «Нове обличчя керівного складу». Прийняття рішень щодо призначення військовослужбовців на керівні посади за цим проєктом відбувається на засадах рейтингового оцінювання їхніх професійних здібностей ("Henderna rivnist", 2020).

Наукова новизна

У публікації дістала подальший науковий розвиток доктрина прав жінок у сучасному суспільстві й державі; систематизовано теоретичний матеріал із проблематики гендерної рівності в українському суспільстві (щодо причин та наслідків наявної гендерної ідеології); обґрунтовано необхідність формування нової ідеології гендерної рівності.

Висновки

Держава здійснює потужний вплив на усвідомлення жінкою свого призначення в житті, її ролі в державі й суспільстві. Проте фактичне впровадження принципів гендерної рівності, а також реалізація «позитивних дій», спрямованих на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків, безпосередньо залежить від активності носіїв прав.

На жаль, чимало українських жінок мовчать про порушення їхніх прав, дискримінацію, домагання і навіть насильство через недовіру до національної правоохоронної та судової системи. Найчастіше така пасивність пов'язана з низьким рівнем обізнаності в правових питаннях (Melamed). Без високої мотивації успішно подолати існування «природних» гендерних ролей надто складно, а отже, явище гендерної рівності ще впродовж тривалого часу може залишатися утопією.

REFERENCES

- Anatomiia i dolia: yak zhinky zminiuvaly sebe i cholovichyi svit navkolo sebe [Anatomy and destiny: how women changed themselves and the male world around them]. (2020). *Sait "Ukrinform", Site "Ukrinform"*. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2891054-anatomiia-i-dola-ak-zinki-zminuvali-sebe-i-colovicij-svit-navkolo-sebe.html> [in Ukrainian].
- Henderna nerivnist: piat porushen prav zhinok v Ukraini [Gender inequality: five violations of women's rights in Ukraine]. (2018). *Sait "Radio Svoboda", Site "Radio Liberty"*. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/29085513.html> [in Ukrainian].
- Henderna rivnist [Gender equality]. (2020). *Sait "Derzhavna prykordonna sluzhba Ukrainy", Site "State Border Guard Service of Ukraine"*. Retrieved from <https://dpsu.gov.ua/ua/genderna-rivnist/> [in Ukrainian].
- Kaminska, N.V., Cherniavskiy, S.S., & Perunova, O.S. (2020). *Zasady rozuminnia henderu ta hendernoi rivnosti [Principles of understanding gender and gender equality]*. Kyiv: Nats. akad. vnutr. sprav [in Ukrainian].

- Kaminska, N.V., Pashko, D.V., & Romanova, N.V. (2017). Prychyny vynyknennia hendernoї nerivnosti [Causes of gender inequality]. *Yurydychna psykholohiia, Legal psychology*, 2(27), 7-15. Retrieved from <https://psychped.naiu.kiev.ua/index.php/psychped/article/view/887/891> [in Ukrainian].
- Kasyniuk, L.A., & Melnyk, E.A. (2019). Pravova derzhava ta problemy stanovlennia yii v Ukraini [Constitution state and the problems of its formation in Ukraine]. *Yurydychni naukovy elektronnyi zhurnal, Legal scientific electronic journal*, 6, 28-32 [in Ukrainian].
- Kodeks zakoniv pro pratsiu Ukrainy: vid 10 hrud 1971 r. No. 322-VIII [Labor Code of Ukraine from December 10, 1971, No. 322-VIII]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/322-08> [in Ukrainian].
- Kremlova, O.M. Vrakhuвання hendernykh aspektiv u formuvanni zakonodavstva [Gender mainstreaming in legislation]. *Sait "Ministerstva yustytzii Ukrainy", Site "Ministry of Justice of Ukraine"*. Retrieved from https://minjust.gov.ua/m/str_7596 [in Ukrainian].
- Medvediev, V., & Horbenko, D. (2020). Suchasnyi stan i problemy hendernoї rinvnosti v diialnosti sektoru bezpeky Ukrainy [The current state and problems of gender equality in the security sector of Ukraine]. *Yurydychna psykholohiia, Legal psychology*, 2(27), 7-15. doi: <https://doi.org/10.33270/03202702.7> [in Ukrainian].
- Melamed, V. Ravenstvo prav znenshchin i muznchin v nashey strane ili gendernaia politika Ukrainy [Equality of rights of women and men in our country or gender policy of Ukraine]. Retrieved from <http://www.vmelamed-law.com/ru/gendernaya-politika-ukrainy/> [in Russian].
- Melamed, V. Zarabotnaia plata [Wages]. Retrieved from <http://www.vmelamed-law.com/ru/zarabotnaya-plata/> [in Russian].
- Prus, I.M. (2021). Problema henderno zumovlenoho nasylstva v konteksti perekhidnoho pravosuddia v Ukraini [The problem of gender-based violence in the context of transitional justice in Ukraine]. *Visnyk Luhanskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav im. E.O. Didorenka, Bulletin of Luhansk State University of Internal Affairs named after E.O. Didorenko*, 2(94), 59-69. doi: [10.33766/2524-0323.94.59-69](https://doi.org/10.33766/2524-0323.94.59-69) [in Ukrainian].
- Repik, S. (2020). Mistse zhinky v politytsi: shcho zmynilosia [The role of women in politics: what has changed?]. *Sait "Hromadskyi prostir", Site "Public space"*. Retrieved from <https://www.prostir.ua/?focus=mistse-zhinky-v-politytsi-scho-zmynilosia> [in Ukrainian].
- Rol zhinok v ukrainskomu suspilstvi [The role of women in Ukrainian society]. (2020). *Sait "Sotsiologichna hrupa "Reitynh", Site "Sociological group "Rating"*. Retrieved from http://ratinggroup.ua/research/ukraine/rol_zhenshchin_v_ukrainskom_obschestve.html [in Ukrainian].
- Slovka, I. (2020). Evolution of constitutional and legal regulation of human rights in Ukraine in the context of development of political system. *Visnyk Luhanskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav im. E.O. Didorenka, Bulletin of Luhansk State University of Internal Affairs named after E.O. Didorenko*, 4(92), 54-62. doi: [10.33766/2524-0323.92.54-62](https://doi.org/10.33766/2524-0323.92.54-62).
- Slovka, I. (2020). Posttravmatychnyi syndrom u zhinok, yaki zaznaly nasylstva [Post-traumatic stress disorder of women who have been abused]. *Yurydychna psykholohiia, Legal psychology*, 2(27), 48-53. doi: <https://doi.org/10.33270/03202702.7> [in Ukrainian].
- Universal Declaration of Human Rights. *Site "United Nations"*. Retrieved from <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>.
- Zahalna Deklaratsiia prav liudyny: mizhnar. dok. vid 10 hrud.1948 r. [Universal Declaration of Human Rights from December 10, 1948]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy "Pro zabezpechennia rivnykh prav i mozhlyvostei cholovikiv ta zhinok": vid 8 veres. 2005 r. No. 2866-IV [Law of Ukraine "On Ensuring Equal Rights and Opportunities for Men and Women" from September 8, 2005, No. 2866-IV]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2866-15> [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy "Pro oplatu pratsi": vid 24 berez. 1995 r. No. 108/95-VR [Law of Ukraine "On wages" from March 24, 1995, No. 108/95-VR]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/108/95-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
- Znurznenko, T. (2008). *Gendernye rynki Ukrainy: politicheskaia ekonomiiia natsionalnogo stroitelstva [Gendered Markets of Ukraine: political economy of nation building]*. Vilnius: EGU [in Russian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Анатомія і доля: як жінки змінювали себе і чоловічий світ навколо себе. *Укрінформ*: [сайт]. 2020. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2891054-anatomia-i-dola-ak-zinki-zminuvali-sebe-i-colovicij-svit-navkolo-sebe.html>.
- Гендерна нерівність: п'ять порушень прав жінок в Україні. *Радіо Свобода*: [сайт]. 2018. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29085513.html>.
- Гендерна рівність. *Державна прикордонна служба України*: [сайт]. 2020. URL: <https://dpsu.gov.ua/ua/genderna-rivnist/>.
- Камінська Н. В., Чернявський С. С., Перунова О. С. Засади розуміння гендеру та гендерної рівності : лекція. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. 20 с.
- Камінська Н. В., Пашко Д. В., Романова Н. В. Причини виникнення гендерної нерівності. *Юридична психологія*. 2017. № 2 (21). С. 30–47. URL: <https://psychped.naiu.kiev.ua/index.php/psychped/article/view/887/891>.
- Касинюк Л. А., Мельник Е. А. Правова держава та проблеми становлення її в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 6. С. 28–32. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2019/6.pdf.

- Кодекс законів про працю України : Закон України від 10 груд. 1971 р. № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/322-08>.
- Кремльова О. М. Врахування гендерних аспектів у формуванні законодавства. *Міністерство юстиції України* : [сайт]. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_7596.
- Медведев В., Горбенко Д. Сучасний стан і проблеми гендерної рівності в діяльності сектору безпеки України. *Юридична психологія*. 2020. № 2 (27). С. 7–15. doi: <https://doi.org/10.33270/03202702.7>.
- Меламед В. Равенство прав женщин и мужчин в нашей стране или гендерная политика Украины. URL: <http://www.vmelamed-law.com/ru/gendernaya-politika-ukrainy/>.
- Меламед В. Заработная плата. URL: <http://www.vmelamed-law.com/ru/zarabotnaya-plata/>.
- Прус І. М. Проблема гендерно зумовленого насильства в контексті перехідного правосуддя в Україні. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка*. 2021. Вип. 2 (94). С. 59–69. doi: 10.33766/2524-0323.94.
- Репік С. Місце жінки в політиці: що змінилося? *Громадський простір* : [сайт]. 2020. URL: <https://www.prostir.ua/?focus=mistse-zhinky-v-politytsi-scho-zminylosya>.
- Роль жінок в українському суспільстві. *Соціологічна група «Рейтинг»* : [сайт]. 2020. URL: http://ratinggroup.ua/research/ukraine/rol_zhenschin_v_ukrainskom_obschestve.html.
- Slovskia I. Evolution of constitutional and legal regulation of human rights in Ukraine in the context of development of political systems. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка*. 2020. Вип. 4 (92). С. 54–62. doi: 10.33766/2524-0323.92.54-62.
- Словська І. Посттравматичний синдром у жінок, які зазнали насильства. *Юридична психологія*. 2020. № 2 (27). С. 48–53. doi: <https://doi.org/10.33270/03202702.48>.
- Universal Declaration of Human Rights. *United Nations* : [site]. URL: <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>.
- Загальна Декларація прав людини : міжнар. док. від 10 груд. 1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.
- Про забезпечення рівних прав і можливостей чоловіків та жінок : Закон України від 8 верес. 2005 р. № 2866-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2866-15>.
- Про оплату праці : Закон України від 24 берез. 1995 р. № 108/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/108/95-%D0%B2%D1%80>.
- Журженко Т. Гендерные рынки Украины: политическая экономия национального строительства. Вильнюс : ЕГУ, 2008. 256 с.

Стаття надійшла до редколегії 26.03.2021

Slovskia I. – Doctor of Law, Professor, Professor of the Department of Constitutional Law and Branch Disciplines of the National University of Water and Environmental Engineering, Rivne, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9587-2300>

Does «Gender Equality» Sound Like a Utopia?

*The author examines the situation with gender equality in Ukraine. Studies the reasons for the discrepancy between the formal and real situation regarding gender equality, propose the possible ways to improve regulation and its implementation. Describes in detail gender stereotypes and gender attitudes that exist in Ukrainian society. Emphasizes that they are gradually undergoing transformations under the influence of the active introduction of femininities. The author pays special attention to the issues of gender equality in the spheres of national security and defense, economic activity. The **purpose** of the article is to find out the peculiarities of the ideology of gender equality in Ukraine and the role of the state and the members of society in the formation of a new, fair attitude to women. The research **methodology** is formed by the dialectical-materialist method of scientific knowledge of social phenomena, as well as general scientific methods of formal logic (deduction, induction, analogy, analysis, synthesis, abstraction and concretization, modeling), special methods of legal science (search and processing, monitoring). **Scientific novelty** – the doctrine of women's rights in modern society and the state has received further scientific development; improved theoretical material on the issue of gender equality in Ukrainian society (causes and consequences of the existing gender ideology); the need to form a new ideology of gender equality is emphasized. **Conclusions.** The state has a powerful influence on a woman's understanding of her purpose in life, role in the state and society. However, the actual implementation of the principles of gender equality, as well as the implementation of so-called «positive actions» aimed at eliminating the imbalance between the capabilities of women and men, largely depends on the activity of the right holders themselves.*

Keywords: women's rights; ideology; gender equality; gender stereotypes; gender attitudes; state.